

Si ti tui ONLINE?!

DANES SKORAJ VELJA: ČE NISI ONLINE, NE OBSTAJAŠ. KAKO KOMUNICIRATI IN BITI V STIKU Z NAJNOVEJŠIMI INFORMACIJAMI IN S KOLEGI, ČE NE PREKO NETA ALI MOBILCA? IN KAKO DRUGAČE BITI NA TEKOČEM »KAJ DOGAJA«, IZRAZITI SVOJE POGLEDE, ČUSTVA, ČE NE NA SVOJEM BLOGU ALI NA SVOJEM NAJBOLJ PRILJUBLJENEM FORUMU. V DOBI MULTIMEDIJE PA SI DOGAJANJE NA NETU POPESTRIMO ŠE Z ODBITIMI AUDIO-VIDEO POSNETKI, KI JIH NAVADNO DELIMO S PRAV VSO VESOLJNO OZ. SPLETNO POPULACIJO.

VSE LEPO IN PRAV ...

- ★ dokler tvoje razmišljanje v blogu ali forumu ne žali ali krati pravic drugih;
- ★ dokler ti tvoji prispevki ne razkrivajo osebnih podatkov oseb, ki nam za to nikoli niso dale dovoljenja;
- ★ dokler s tem ne spodbujaš drugih k nezakonitim dejavnostim;
- ★ dokler tvoja mnenja ne postanejo tarča neprijaznih komentarjev ali celo nadlegovanja, nasilja nad nami;
- ★ dokler tvoje razmišljanje ne postane trn v peti tvojega šefa ali celo razlog, da te odpusti;
- ★ dokler nekdo tvojih prispevkov ne skopira v celoti ali po delih in se pod tvoj prispevek podpiše kot avtor (kraja avtorskega dela);
- ★ dokler tvojih foto- ali videoobjav nekdo ne predela in zlorabi za žaljenje, sramotitev ali celo v nezakonite namene (npr. v pomoindustriji).

Svoboda govora in izražanja te kaj hitro privede še v kakšno neprijetno situacijo, v kateri se lahko znajdeš kot avtor prispevkov na netu. Skratka, bodi aktiven e-uporabnik, vendar bodi tudi kritičen medijski uporabnik, kritičen ne le do drugih, ampak tudi do sebe. Ali kot pravi Will Wheaton: »Ko pišem svoj blog, ni ničesar, kar bi prišlo med mojo ustvarjalnost in občinstvo. Edini vratar, mimo katerega moram, je moja lastna notranja kritika.« (<http://vzmfvdv.blog.si/ol.net>). Za več previdnosti na internetu odsurfaj na www.safe.si!

Safe.si svetuje -
previdno čez
informacijsko
avtocesto!

KAKŠNO JE TVOJE ŽIVLJENJE NA NETU?

Tudi ti klikaš po internetu? Mogoče blogaš ali pa čvekaš s svojimi prijatelji preko MSN-ja? Torej je tvoje življenje prepleteno z novimi tehnologijami, kot so internet, mobilni telefon, MP3 ... Skratka živiš internet? »Tvoje življenje na netu«, predvsem pa izkušnje z neta, tokrat lahko izraziš na prav poseben, ustvarjalen način. Skupaj s svojimi prijatelji spregovori o življenju na netu s pomočjo novih tehnologij. Sigurno ste že kdaj posneli kakšen zanimiv kratek video ali pa fotko in jo objavili na spletu. Tokrat ste za izvirno idejo lahko nagrajeni!

MULTIMEDIJSKO TEKMOVANJE

Sodeluj v nagradnem tekmovanju »Tvoje življenje na netu«! Pridruži se ostalim mladim Evropejcem, ki bodo ob Dnevu varne rabe interneta 2008 predstavili svoje izdelke na posebni spletni strani, kjer bo potekalo tudi glasovanje. Tvoji izdelki, kot so na primer filmi, posnetki na mobilnem telefonu, glasba/pesmi, videospoti ali powerpoint predstavitve,

naj razkrivajo, kaj meniš: Je internet pozitiven ali negativen del današnjega sveta? Ali mobilni telefoni predstavljajo še kaj več kot sredstvo povezovanja ljudi? Ali lahko verjamemo vsemu, kar vidimo in preberemo na svetovnem spletu? Se na internetu morda obnašamo drugače kot v "resničnosti"? Kako to naše obnašanje vpliva na virtualno okolje?

SODELUJ!

Če smo te prepričali k sodelovanju, pošlji e-mail na info@safe.si in v rubriko Zadeva (Subject) napiši »Sodelovali bomo!«. S tem se še ne boš uradno registriral, vendar bo tvoje sporočilo organizatorjem olajšalo pripravo nadaljnjih aktivnosti. Več o tekmovanju zveš na www.safe.si. Zepamni pa si **14.–20. januar 2008**, takrat moraš namreč registrirati in naložiti svoj projekt v spletno galerijo Dneva varne rabe interneta 2008, ki bo na voljo na spletni strani www.saferinternet.org.

Dan varne rabe interneta 2008

Novo
tekmovanje

VSTOPI

Tvoje življenje na netu

virtualne SKUPNOSTI

V SLOVENIJI OBSTAJA VELIKO ORGANIZACIJ, KI GRADIJO MOČNE SKUPNOSTI MED LJUDMI S PODOBNIMI INTERESI. PREDVSEM MLADI IMAMO NA TEM PODROČJU VELIKO IZBIRE: TABORNIŠKE ORGANIZACIJE, ŠTUDENSKI IN MLADINSKI KLUBI, UMETNIŠKE SKUPINE ... S POJAVOM NOVIH INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJ PA IMAMO NA VOLJO TUDI MULTIMEDIJSKE IN VIRTUALNE SKUPNOSTI.

Ena od novejših preživljanj prostega časa so postali računalniški oz. multimedijski centri, ki povezujejo navdušence nad računalniki in z njimi povezanimi informacijskimi tehnologijami. Tako kot vse ostale organizacije so multimedijski centri nastali iz potrebe po druženju in deljenju znanj s sebi podobnimi. Ena od takih organizacij je ljubljanska **KIBERPIPA** (www.kiberpipa.org). Od podobnih organizacij se razlikuje predvsem po tem, da jo gradijo računalniški navdušenci v svojem prostem času, prostovoljno.

Podobne skupine se gradijo tudi preko spleta, s tem da jih ne združuje fizičen prostor, temveč skupni projekt ali ideja. Prakse, ki so bile dolgo časa prihranjene le za računalničarje, postajajo splošno sprejete in privabljajo k sebi vedno več interesnih skupin in posameznikov. Svet odprte kode je poln spletnih organizacij, ki razvijajo vse od programov, samih operacijskih sistemov do končno tudi skupine **CREATIVE COMMONS** (www.creativecommons.org), ki je prevetrila odnos

predstavlja alternativo komercialnim virtualnim svetovom, ki jih vodijo privatna podjetja.

VIRTUALNO PRIJATELJSTVO

Tudi definicija prijateljstev se je v Spletu 2.0 spremenila. Ni več pomembno, kolikšen je krog tvojih prijateljev v resničnem svetu, temveč jih lahko šteješ v spletnih skupnostih, kot so **MYSPACE** (www.myspace.com) in **FACEBOOK** (www.facebook.com). Tam se družijo ljudje s celega sveta s skupnimi interesi. Fizična bližina ni več glavna spremenljivka v ustvarjanju odnosov s ljudmi. Po drugi strani pa lahko preko teh skupnosti poiščeš ljudi, katerih stike si že izgubil, in greš na kavo s svojo osnovnošolsko prijateljico, ali bo to v prvem, drugem ali še novejšem svetu, pa je samo tvoja izbira.

Vse te možnosti so naredile precejšen prepad med novo generacijo otrok, ki so spletno življenje vzeli za svoje, in njihovimi starši. Starši pogosto jemljejo preživljanje prostega časa na spletu za zgubo časa in želijo, da njihovi otroci iščejo socialne stike in aktivnosti raje v realnem svetu, čeprav je na spletu nastalo nešteto skupnosti in možnosti za odkrivanje sveta okoli sebe. Zavedati pa se moramo, da je za uspešno življenje potrebna kombinacija obojega. Splet nikoli ne bo nadomestil človeške bližine in dotika, po drugi strani pa omogoča razvoj popolnoma drugačne kulture in sveta, kot smo ga poznali doslej. Izkoristi torej možnosti, ki se odpirajo, in poišči svoj prostor pod soncem in v mreži.

do avtorskih pravic in deljenja informacij na spletu. Avtor lahko objavi svoj izdelek (glasbo, aplikacijo, roman ...) pod licenco Creative Commons in s tem odloča, ali se lahko njegovo znanje deli, predvaja, razvija, še vedno pa je sam priznan za avtorja.

VIRTUALNI SVETovi

Z razvojem Spleta 2.0 se odnos do mnogih dolgo utečenih sistemov spreminja. Druženje ni več le druženje na kavcah in v klubih, poteka tudi preko 3D virtualne resničnosti, kjer lahko prav tako plešeš v klubih in klepetáš na virtualni kavici. Trenutno najpopularnejši tak svet je **SECOND LIFE** (www.secondlife.com), kamor lahko odideš tudi na predavanje univerze Harvard ali na koncert dj Umeka, ki je bil organiziran pred kratkim. Vsak ima svojega avatarja (3D osebo, ki si jo ustvariš bodisi po lastni podobi bodisi po podobi, ki ti je najbliže), s katerim se sprehajaš po svetu, letiš, se teleportiraš in klepetáš z drugimi prebivalci sveta. Podobni virtualni svetovi so npr. Entropia (www.entropiauniverse.com), Cyworld (www.cyworld.com), obstajajo pa tudi odprtokodni svetovi kot je npr. Open Croquet Project (www.opencroquet.org), ki

Sveže NOVICE prosim

POZNAŠ TISTO BELO-ORANŽNO IKONO KVADRATNE OBLIKE, V KATERI JE NA ORANŽNI PODLAGI V SPODNJEM LEVEM KOTU BELA PIKA, OKROG NJE PA VIDIMO DVA BELA KROŽNA LOKA? ČE SI VSAJ NEKAJKRAT PREBRAL KAK BLOG ALI SURFAL PO SPLETNIH STRANEH Z NOVICAMI, SI ZAGOTOVO ŽE NALETEL NANJO.

Ikona označuje RSS-tehnologijo (Rich Site Summary), ki ti preprosto povedano omogoča, da teme, novice ali vsebine na internetu prebiraš takrat, ko si tega želiš oz. takoj, ko je novica izdana, in to na enem samem mestu. Če potegnemo vzporednico z nakupovanjem – nakupovalna središča so izumili zato, da dobiš vse na enem mestu: od hrane, športnih pripomočkov do oblačil. Pa še parkirišče iščeš samo enkrat ali porabiš le en žeton za mestni avtobus, ko se odpraviš po nakupih. Tako je tudi z novicami na internetu in RSS-om – vse na enem mestu in pregledno.

KOMU JE NAMENJEN RSS?

Vsem, ki ste radi na tekočem bodisi z aktualnimi novicami v dnevni mediji bodisi s prispevki na blogih ali informacijami o spremembah in obvestilih s fakultete. Z nastavitvijo RSS-tehnologije postaneš pri iskanju informacij veliko učinkovitejši, saj dobiš vse novice, informacije ali prispevke, ki podpirajo RSS, na eno mesto.

KAKO ZAČNEŠ?

Za začetek potrebuješ RSS-odjemalec, ki si ga lahko namestiš na svoj računalnik ali pa namesto tega uporabljaš spletno aplikacijo z enakimi funkcijami. RSS-odjemalec ti omogoča, da novice in prispevke na istem mestu brišeš, tiskaš, klikaš po njih ali jih preprosto ignoriraš, če te v tistem trenutku ne zanimajo. Izgleda kot e-pošta, kjer vidiš prebrana in neprebrana sporočila.

Primeri brezplačnih RSS-odjemalcev za namestitvev na računalnik (informacije o novicah pridejo na tvoj računalnik):

- ★ Feedreader – www.feedreader.com
- ★ Omea Reader – www.jetbrains.com/omea-reader
- ★ Awasu Personal Edition – www.awasu.com

Primeri spletnih RSS-odjemalcev (novice pridejo na zbirno mesto v spletni aplikaciji):

- ★ Google Reader – www.google.com/reader
- ★ Bloglines – www.bloglines.com
- ★ Gregarius – <http://gregarius.net>

KAKO UPORABLJAŠ RSS?

Vse novice ali blogi, ki so označeni s prej opisano ikono ali s preprosto oznako RSS (bele črke na oranžni podlagi), omogočajo uporabo RSS-tehnologije. Ko si namestiš RSS-odjemalec, lahko začneš dodajati vire RSS svojih priljubljenih spletnih vsebin.

Če še ne veš, na kateri strani bi izbral vir RSS, poskusi z blogom svojega prijatelja, lahko pa na www.rtvsl.si/blog izbereš enega, ki se ti zdi ustrezen. Običajno je v zgornjem desnem delu zaslona ikona RSS. Ko jo najdeš, imaš na voljo tri možnosti, da se naročiš na njegove novice. Odpri svoj RSS-odjemalec, nato pa lahko:

- ★ z miškinim desnim gumbom klikneš na ikono za RSS, izbereš »Kopiraj bližnjico« in jo nato prilepiš v svoj RSS-odjemalec,
- ★ ikono RSS povlečeš v polje, ki je namenjeno dodajanju RSS-virov v tvojem RSS-odjemalcu,
- ★ klikneš na ikono RSS in nato imaš običajno možnost dodati vir v spletni RSS-odjemalec ali v brskalnik (če le-ta podpira RSS).

Preprosto. Le ne ustraši se včasih kilometriških povezav, ki jih boš videl pri vnašanju RSS-virov. To je popolnoma normalno – podatke je pač potrebno nekako označiti.

Tako. Ko vneseš priljubljene RSS-vire, boš začel v svoj RSS-odjemalec prejemati obvestila o novicah takoj, ko jih bodo avtorji objavili. O novostih te različni odjemalci različno obveščajo – nekateri s piskom, drugi s kratkimi obvestili na namizju in spet tretji le s krepko obarvanimi naslovi. Vsekakor pa je že na začetku vidno, kaj si že prebral in česa še ne.

RAZVRŠČANJE IN ODJAVA

Da pa ne boš imel vseh novic in prispevkov pomešanih med seboj, ti odjemalci omogočajo, da si v njih ustvariš kategorije posameznih tem (npr. šport, zabava, faks ...) in prilagodiš pogled. Lahko vidiš celoten prispevek ali le naslove. To ti omogoča, da na hitro preletiš osnovne informacije prispevkov in prebereš le tiste, ki te zanimajo – preostale pa puštiš za kasneje ali jih sploh ne prebereš.

Sčasoma boš ugotovil, kaj te zanima, katere novice rad prebiraš in katere blogove rad pogledaš. Ko te določene stvari ne zanimajo več, se lahko od njih kadarkoli odjaviš in prenehaš dobivati RSS-obvestila.

tekst: Urska Mekis

PODCASTI

PODCAST LAHKO PREPROSTO... — PRIMERJAŠ Z RADIJSKO ALI TELEVIZIJSKO ODDAJO, KI TI JO MLAJŠI BRAT OZ. SESTRA POSNAME, KO NIMAŠ ČASA ZA POSLUŠANJE OZ. OGLED ODDAJE. LE DA SO PODCASTI V DIGITALNI OBLIKI IN JIH LAHKO PREDVAJAŠ PREKO OSEBNEGA »MLINČKA« ALI PA TI KRAJŠAJO ČAS NA NAJLJUBŠEM PRENOSNEM PREDVAJALNIKU GLASBE.

Podcasting predstavlja široko polje najrazličnejših možnosti izobraževanja, vsakdanjih novic, zabave, koristnih informacij, širjenja idej in mogoče še česa. Potuha za tiste, ki ne želijo brati in nadvse zanimiva reč, ni kaj. Da njihove brezplačnosti sploh ne omenjam.

HM?

Ime »podcast« je skovanka, ki izhaja iz besede iPod (vsem dobro poznan Applov prenosni predvajalnik glasbe in video datotek) in besede broadcast (oddajanje). Ravno za iPod so bile razvite prve skripte podcastinga, ki so omogočale avtomatsko prenašanje podcastov na iPod, ko so bile prenešene z interneta. Podcast (Jonas je izraz prilično slovenil kot »poddaja«) predstavlja epizodične digitalne datoteke, ki so uporabnikom dostavljene preko interneta. Podcast je lahko v obliki avdiodatoteke, videodatoteke ali celo v obliki dokumentov. Seveda obstaja tudi možnost kombinacije vseh treh, zagotovo pa je trenutno najpogostejša avdiooblika podcasta.

SPET TA RSS ...

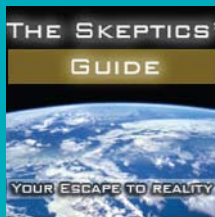
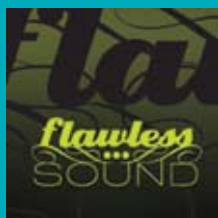
Čprav avtorji podcastov ponujajo svoje datoteke tudi preko spletnih strani, se podcasti v svojem bistvu razlikujejo od drugih medijskih datotek po tem, da se uporabniki lahko na njih naročijo, nove epizode posameznega podcasta pa se lahko prenesejo na osebni računalnik avtomatsko. Vse to je vezano na tako imenovane RSS-feede (RSS-vire). Uporabnik preko podcast feed readerja oz. bralca virov (npr. iTunes) dostopa do različnih RSS-podcast virov.

AJA, KJE PA?

Obstaja kar nekaj možnosti in posameznih aplikacij, preko katerih prideš do željenih epizod podcasta. Ena izmed možnosti so spletne strani avtorjev določenega podcasta. Med aplikacijami pa je trenutno najbolj razširjen Applov iTunes (www.itunes.com), ki je na voljo brezplačno.

Po namestitvi aplikacije iTunes v meniju izbereš iTunes Store, v spletni trgovini klikneš na Podcasts in takoj lahko zaplavaš v široko morje podcastov. Izbiraš lahko med najrazličnejšimi kategorijami (od umetnosti, novic in politike preko izobraževanja, komedije, iger pa vse

do religije, znanosti, medicine in tehnologije). iTunes ti ponuja tudi izbor najnovejših in seveda najbolj priljubljenih podcastov. Tudi ko prideš do strani izbranega podcasta, iTunes ne prizanaša z informacijami. Kot prvo se lahko tukaj naročiš na izbran podcast in nato prebereš mnenja in ocene drugih poslušalcev oz. gledalcev, pogledaš, o čem govori posamezna epizoda, in kar je najzanimivejše – lahko si pogledaš seznam drugih podcastov, na katere so še naročeni drugi slušatelji poleg tvojega. In tako lahko najdeš tiste zelo zanimive in koristne.

BLOGCAST

V zadnjem času se pojavljajo še druge oblike podcastinga. Ena izmed najzanimivejših je tako imenovani blogcast (lahko rečemo tudi »MySpace meets YouTube«). Tukaj gre za kombinacijo bloga in podcasta. Blogcast je objava na posameznem blogu, opremljena z avdio oz. videodatoteko, ki si jo uporabnik lahko takoj prenese na svoj predvajalnik. Napoveduje se tudi razvoj avtomatske generacije blogcastov. V tem primeru bo uporabnik oz. avtor določenega bloga napisal samo besedilo, ki ga bo nato posebna aplikacija pretvorila v blogcast, objavila na internetu in tako dostavila do uporabnikov preko RSS-feeda.

ZANIMIVI PODCASTI

- ★ **THE FLAWLESS SOUND** (preko iTunesa)
Podcast predstavlja kolekcijo najboljših skladb DJ-ev s celega sveta, ki vrtijo techno, house, trance, progressive in minimal. Glasba na podcastu je studijska in tudi posneta v živo. In vse seveda brezplačno.
- ★ **THE SKEPTIC'S GUIDE TO THE UNIVERSE** (iTunes ali www.theness.com)
Podcast društva skeptikov z vzhodne obale ZDA. Podcast predstavlja zelo uspešno in odlično oddajo o logičnem mišljenju, znanosti in zdravem skepticizmu, kot ga sami imenujejo. Vredno poslušanja.
- ★ **GEEK NOVICE** (www.geeknovice.com)
Slovenski podcast, ki je sorazmeroma nov in govori o računalništvu, nasvetih, tehnologiji in učinkoviti uporabi računalniških orodij.
- ★ **COFFEE BREAK SPANISH** (preko iTunesa ali www.radiolinguamedia.com/cbs/www)
Kot pove že naslov, se lahko s tem podcastom naučiš španščine, ko greš na »coffee break«. 20-minutne epizode so namenjene čistim začetnikom, preostane le, da si epizode naložiš na svoj predvajalnik in greš na kavo.
- ★ **GRAMMAR GIRL'S QUICK AND DIRTY TIPS FOR BETTER WRITING** (iTunes ali <http://grammar.quickanddirtytips.com>)
Te kratke epizode bodo zagotovo izboljšale tvojo angleščino, predvsem pisanje, saj ta podcast deli predvsem učinkovite in zelo koristne nasvete. Odgovarjajo tudi na vprašanja poslušalcev.
- ★ **MARCO TEMPEST - THE VIRTUAL MAGICIAN** (iTunes ali www.marcotempest.com)
Čarodej, ki je svoj renome ustvaril preko podcastov. Gre za videopodcast, ki je vsekakor vreden ogleda, še posebej za vse ljubitelje iluzij in čarodejstva.

Kjer so zvezde doma

VSAK TOREK

Polet na Planet

1+1 GRATIS

kino, bowling, biljard ...

Vsak torek vam ob nakupu srednje pokovke na pop cornu v kinematografih Planeta Tuš drugo **PODARIMO!**

Srednja pokovka
GRATIS